

«БІРЛІК ПЕН БІРЕГЕЙЛІК»

**«Менің халқым – ұланғайыр жері бар, ұлы
мұратты елі бар, бабалар жазған ұлы тарихы мен
ұрпағы көз тіккен ұлы болашағы бар халық»**

Н.Ә. Назарбаев

**Четвертый
номер**

5.06.2015

- ♦ 1 Мамыр - Қазақстан халқының бірлігі күні
- ♦ 70-летию Победы в ВОВ
- ♦ «Пламя Победы»
- ♦ Елбасы және Қазақ мемлекеттігі
- ♦ «Тарихтан тағылым—өткенге тағзым»
- ♦ «Мәңгілік Ел» - ұлттық тарих пен тарихи зердедегі құбылыс ретінде»
- ♦ «Қатал тағдыр налытса да, «өмір-өзен» мәңгілік ...»
- ♦ «Рукописи не горят»

Қазақстан халқы Ассамблеясының 1 Мамыр - Қазақстан халқының бірлігі күнімен ҚҰТТЫҚТАУЫ

Құрметті отандастар!

Қазақстан халқы Ассамблеясы Сіздерді Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың бейбітшілік пен келісім үлгісінің, барша қазақстандықтардың тұтастығының жарқын көрінісіне айналған Қазақстан халқының бірлігі күні – мерекесімен құттықтайды!

Бұл мереке әр қайсымыз үшін ерекше қымбат. Ол біздің миллиондаған отандастарымыздың жүрегінен жол тапқан халқымыздың тамаша рухани дәстүріне айналды.

Біздің көпэтносты қоғамымызды біріктіретін, «Мәңгілік Ел» жалпы ұлттық идеясының арқауы—туған жерге деген патриотизм мен сенім, достық пен махаббат сияқты мызғымас құндылықтар.

Тұңғыш Президент, Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың сайлаудағы айқын жеңісі осы мерейлі мерекеге ұласып отыр, бұл—ақиқат сәті және ел дамуының жаңа кезеңінің бастауы.

Қазақстан халқы тарихи таңдау жасап, мемлекетті экономикалық және әлеуметтік дамуда жаңа белестерге бастайтын өз көшбасшысына дауыс берді.

Біз жарқын болашақ пен асқақ мүмкіндіктер дәуірінде өмір сүрудеміз. Мемлекет басшысының бастамасымен ұсынылған «Бес халықтық реформа», Ұлт Жоспары—барша азаматтарға арналған заманауи мемлекеттің берік іргетасы болатын, Қазақстан дамуының дүние танымдық негізінің стратегиялық келешегін қалыптастыратын ұрпақтан-ұрпаққа берілетін мега-жобалар.

Қымбатты азаматтар!

Қазақстан халқы Ассамблеясы баршаңызды бірлік мерекесі мен құттықтап, амандық, береке және жарқын болашақ тілейді!

Біздің тағдырымыз ортақ. Ол ортақ Отанымыз - Қазақстанның тағдырымен байланысты. Осы айтулы мерекеде Сіздердің жүректеріңіз гееліміз үшін ыстық сезім ұяласын!

Ортақ Отанымыз Қазақстан гүлдене берсін!

Халқымыздың бірлігі жарасып, Мәңгілік Елдің жұлдызы жана берсін!

Қазақстан халқы Ассамблеясы

БІРЛІГІ ЖАРАСҚАН ҚАЗАҚСТАН!

ҰЛЫ ДОСТЫҚ

Нәсілдерге нәсіл болсын нұрлы күн,
Ынтымақтың шертсем деймін бір жырын,
Татулығын жырға қосам ұлттардың
Мақтан қылып ұлыстардың бірлігін.

Достық тапса діндер менен ділімді
Салт-дәстүрлер сыйға ұласты бүгінгі,
Бір туғандай ұлтаралық келісім
Бір көтерген басқа түскен жүгімді.

Серт берісіп туыс болып қалуға
Нәубеттерден аман жеттік дамуға,
Байтақ елдің биік ұстап байрағын
Біздің достық мәңгі болып қалуда.

Тілі бөлек болғанымен тілек бір
Ұлы достық мәпелеген жүрек гүл,
Қазақстан бар ұлысқа шаңырақ
Шайқалмастан шаттығымыз тіреп тұр.

Қуаныштан желпілдейді түндігім
Бар халықтың бірлік тойы күн бүгін,
Халқым мәңгі ғұмыр кешсін бақытты,
Бір тамырмен байлап қойған кіндігін!!!

Махмет Қажиахметов
Батыс Қазақстан облысы
Сырым ауданы

ПОЗДРАВЛЕНИЕ
Ассамблеи народа Казахстана
С Праздником единства народа Казахстана

Уважаемые соотечественники!

Ассамблея народа Казахстана искренне поздравляет Вас с Праздником единства народа Казахстана – яркой демонстрацией и воплощением модели мира и согласия Лидера Нации Нурсултана Абишевича Назарбаева, сплоченности всех казахстанцев.

Этот праздник по особому дорог каждому. Он стал замечательной духовной традицией нашего народа, который находит живой отклик в сердцах миллионов сограждан.

Патриотизм и доверие, дружба и любовь к родной земле являются незыблемыми ценностями, скрепляющими наше полиэтническое общество, истоки которых заложены в общенациональной идее «Мәңгілік Ел».

Сегодня праздник ознаменован триумфальной победой на выборах Первого Президента, Лидера Нации Н.А.Назарбаева – это момент истины и точка отсчета нового этапа развития страны.

Народ Казахстана сделал исторический выбор и проголосовал за своего Лидера, уверенно ведущего государство к достижению новых высот в экономическом и социальном развитии.

Мы живем в эпоху больших перспектив и возможностей. «Пять народных реформ», План Нации, инициированные Главой государства – это поколенческие мега-проекты, которые станут крепким фундаментом современного государства для всех граждан, сформируют мировоззренческую основу стратегических перспектив развития Казахстана.

Дорогие земляки!

В этот светлый праздник Ассамблея народа Казахстана желает всем благополучия, благоденствия и уверенности в будущем.

Мы - одна семья, и у нас одна Родина. Судьба каждого из нас - в судьбе Казахстана. Пусть этот праздничный день наполнит Ваши сердца гордостью за Казахстан!

Пусть процветает наш общий Дом, благоденствует наш Народ, славится в веках наша Родина – Мәңгілік Ел!

Ассамблея народа Казахстана

Құрметті отандастар!

Қазақстан халқы Ассамблеясы Сіздерді Отан қорғаушылар күнімен шын жүректен құттықтайды! Бұл мереке патриоттық дәстүрлер сабақтастығы, борышқа адалдық, отансүйгіштік қасиет, абырой мен намыстың белгісі!

Бүгінгі таңда ел Президенті, Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас Қолбасшысы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың қажырлы еңбегінің нәтижесінде Қазақстан Республикасының Қарулы күштерінің жауынгерлік қуаты нығайып, кәсіби шеберлігі шыңдалып, елдің ұлттық мүдделерінің сенімді қорғаны, халқының қауіпсіздік кепіліне айналды.

7 мамыр – Отан қорғаушылардың, келешек жас ұландарымыздың мерекесі. Бұл мереке – баршаға ортақ патриоттық мереке, себебі Отанға қызмет – қастерлі міндет!

Құрметті Отан қорғаушылар!

Ерліктің, әскери даңқтың мерейлі мерекесінде біздің теңдессіз байлығымыз – қасиетті қазақ жеріндегі бейбітшілік, бірлік пен келісім үшін шынайы алғысымызды білдіреміз!

Сіздерге және жанұяларыңызға мықты денсаулық, бақыт, береке-бірлік тілейміз! Әрқашан биік белестерден көрініп, ержүректік пен қайсарлықтың үлгісі бола беріңіздер!

Мереке құтты болсын!

Қазақстан халқы Ассамблеясы

Уважаемые соотечественники!

Ассамблея народа Казахстана сердечно поздравляет с Днем защитника Отечества! Этот праздник символизирует преемственность патриотических традиций, верность долгу, чести и достоинству!

Сегодня Вооружённые силы Республики Казахстан, благодаря неустанному вниманию Президента страны, Верховного Главнокомандующего Нурсултана Абишевича Назарбаева демонстрируют высокую боеготовность и профессионализм, служат надёжным щитом национальным интересам страны и безопасности её граждан.

7 мая – праздник тех, кто стоит на страже Родины, и тех, кто только готов пополнить ряды казахстанской армии. Это праздник – всех истинных патриотов, для которых Служение Отчизне – священный долг.

Дорогие защитники Отечества!

В этот день мужества и воинской славы, позвольте выразить искреннюю благодарность за защиту нашего бесценного богатства – мира, единства и согласия на благословенной земле Казахстана.

Желаем Вам и Вашим семьям доброго здоровья, счастья и благополучия. Всегда и во всем быть на высоте, оставаться образцом мужества и стойкости духа.

С праздником Вас!

Ассамблея народа Казахстана

70-ЛЕТИЮ ПОБЕДЫ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ

7 мая 2015 года в 11.00 часов в Доме дружбы г. Алматы состоялась презентация трехтомника «Пламя победы».

В мероприятии приняли участие заместитель Председателя — Заведующий Секретариатом Ассамблеи народа Казахстана Администрации Президента РК Ералы Тугжанов; авторы сборника: ветеран ВОВ, член АНК Леонид Гирш, писатель Олжас Сулейменов, известный общественный деятель Мурат Ауэзов, литературный обозреватель Елена Брусиловская, почетные гости и др. В завершении презентации состоялось награждение ветеранов ВОВ и тружеников тыла, общественных деятелей, членов АНК юбилейной медалью «Қазақстан халқы Ассамблеясына 20 жыл».

На площади перед Домом дружбы, состоялось торжественное открытие Форума Ассамблеи «Қаһармандықтың мәңгілік ғибраты», посвященного 70-летию Победы в Великой Отечественной войне, где приняли участие более 120 ветеранов ВОВ, члены АНК, представители молодежных объединений и широкой общественности.

В ходе проведения Форума состоялось театрализованное представление, всем ветеранам ВОВ и труженикам тыла были вручены памятные подарки от Ассамблеи народа Казахстана.

Мероприятие завершилось торжественным концертом с участием известных казахстанских исполнителей, творческих коллективов города и этнокультурных объединений.

«ПЛАМЯ ПОБЕДЫ»

Трехтомник «Пламя победы» рассказывает о казахстанцах – участниках Великой Отечественной войны. Оригинальность сборника в том, что события военной истории показаны глазами ее участников.

Первый том состоит из разделов - «Великие битвы», «Кавалеры Золотой Звезды» и «Товарищи по оружию». Он открывается статьей Главы государства **Нурсултана Абишевича Назарбаева** о воинах-казахстанцев **«Долгих четыре года»**, которая, определяет направление и содержание всего сборника.

Отдельная глава посвящена битве под Москвой, где покрыли себя славой 28 гвардейцев-панфиловцев. Здесь рассказывается о генерале **Панфилове**, о **Бауыржане Момышулы**, здесь же помещен очерк **Дмитрия Снегина** «Мои побратимы» о **Василии Клочкове**, **Малике Габдуллине**, **Петре Вихриве**. А статьи Людмилы Енисеевой-Варшавской «Смерть после Победы» и «Я солдат еще живой» рассказывают о нелегких судьбах некоторых из 28 героев. Раздел **«Кавалеры Золотой Звезды»** включает в себя материалы о Героях Советского Союза. В Казахстане их было более пятисот, четверо из них – дважды Герои Советского Союза. Это летчики **Талгат Бегельдинов**, не так давно ушедший из жизни, **Сергей Луганский**, **Иван Павлов** и **Леонид Беда**. В нем рассказывается о легендарных девушках, которые стали первыми женщинами-казашками Героями Советского Союза – **Маншук Маметовой** и **Алии Молдагуловой**.

В книге имеются статьи о Герое Советского Союза, первом министре обороны Независимого Казахстана, кавалере ордена «Халык Кахарманы» **Сагадате Нурмагамбетове**, прославленном партизане **Касыме Кайсенове**, о комдиве 38-й Алматинской дивизии **Гани Сафиулине**, летчике **Плисе Нурпеисове**, о полном кавалере орденов Славы, Герое Социалистического Труда **Михаиле Яровом** и многих других.

Раздел **«Товарищи по оружию»** посвящен казахстанским воинам, сражавшимся на территории других государств в составе интернациональных бригад (Франции, Польши, Болгарии, Венгрии, Сербии, Чехословакии, Италии и др.). Например, алматинец, бывший военный летчик **Василий Жовтый**, который воевал в легендарном полку Нормандия-Неман, был награжден французским орденом Офицера Почетного легиона. В первый том также вошел уникальный **«Рукописный журнал фронтовой бригады»**, его привез из победного апреля 1945 года один из его составителей алматинец Николай Антонович Работягов. Это раритет рассказывает как жилось и воевалось советским бойцам.

Второй том открывается главой **«Солдатские судьбы»**, где собраны журналистские материалы о воинах-казахстанцах со всех регионов Казахстана, предоставленные газетой «Казахстанская правда» из материалов цикла «Свет Победы».

Один из разделов - **«У войны не женское лицо»** о женщинах-участницах войны. Всего за годы войны в различных родах войск на фронте служило свыше 800 тысяч женщин.

Раздел **«Все для фронта, все для Победы!»** рассказывает о миллионах тружеников тыла.

Третий том открывается большим разделом «Память сердца», где помещены воспоминания об участниках войны, рассказанные их детьми и внуками.

В разделе **«Дети войны»...** о своем военном детстве рассказывают, преподаватели алматинских вузов **Геннадий Лунев** и **Павел Атрушкевич**, бывший алматинский учитель, заслуженный работник образования РК **Владимир Ронки**, проживающий ныне в г. Нью-Йорк.

Оригинален раздел тома **«Спасибо деду за Победу»**, который составлен из школьных сочинений, присланных в рамках конкурса на лучшее сочинение о войне в сети Интернет, организованном журналистом Людмилой Мананниковой. Этот том проиллюстрирован и детскими рисунками, предоставленных Академией юных художников Государственной детской библиотеки имени С.Бегалина.

Следующий раздел тома **«Музы не молчали»**, рассказывает об искусстве во время войны. В нем помещены интересные материалы Людмилы Енисеевой о ЦОКСе – Центральной объединенной киностудии, которая работала в Алма-Ате. Она была создана на базе эвакуированных в город Алматы двух самых крупных киностудий страны – «Мосфильма» и «Ленфильма».

Завершают том **«Стихи, пришедшие из боя»**. О военной поре пишут поэты **Музафар Алимбаев**, **Сагингали Сеитов**, **Леонид Скалковский**, **Бахытжан Канапьянов**, **Александр Белоцерковский**, **Олжас Сулейменов**, **Раушан Буркитбаева-Нукунова** и другие.

**ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ
ҰЛЫ ОТАН СОҒЫСЫНДАҒЫ ЖЕҢІСТІҢ
70 ЖЫЛДЫҒЫМЕН ҚҰТТЫҚТАУЫ**

Құрметті отандастар!

Қасиетті мереке күні Сіздерді Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 70 жылдығымен шын жүректен құттықтаймыз.

Жеңіс күні – бұлерлік пен әскери даңқ, елдіңбірлігі мен ынтымағы салтанат құратын сәт.

Бұл күн – Ұлы Жеңіс жолында парыз бен намысты алға қойған, елі мен жерінің бостандығы үшін жан аямай жауға қарсытұрған, қайсар мінез батырларымыз бен тылда тынымсыз еңбек еткен асыл жандардың ерен ерлігінің, биік рухының өшпес дәлелі ретінде әрқашан біздің жүрегімізде.

Ел басына күн туған сәтте туған жердің намысы үшін майданға аттанып Отан үшін жанқиярлық ерлік көрсеткен жаужүрек қаһармандарымыздыңерліктері мәңгілік ел есінде.

Бұл күні біз қайсарлықтың, қайтпас рух пен жалынды жігердіңхас үлгісін көрсеткен барша соғыс және тыл ардагерлерінің алдында тағзым етеміз.

Бұл мерекехақылымыздың мәңгілік мақтанышы болып қала бермек.

**Қадірлі ардагерлер,
Ұлы Отан соғысының қатысушылары және тыл еңбеккерлері!**

Сіздер жарқын келешек үшін елімізді жаудан ерлікпен қорғай білдіңіздер. Сіздердің туған еліміздің азаттығы жолындағы жасаған ерлік істеріңізді жалғастыру, ұрпақтан ұрпаққа жеткізу біздің борышымыз.

Сіздерге және жақындарыңызға зор денсаулық, бақыт, отбасылыларыңызға ырыс, ынтымақ тілейміз!

Әрқашан еліміз тыныш, аспанымыз ашық болсын!

Ардагерлеріміз аман болсын!

Ұлы Жеңіс даңқы мәңгілік жасасын!

Қазақстан халқы Ассамблеясы

**ПОЗДРАВЛЕНИЕ
АССАМБЛЕИ НАРОДА КАЗАХСТАНА
С 70-ЛЕТИЕМ ПОБЕДЫ В ВЕЛИКОЙ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ВОЙНЕ**

Уважаемые соотечественники!

В день Священного праздника от всей души поздравляем вас с 70-летием Победы в Великой Отечественной войне!

День Победы – это день триумфа, немеркнувшей славы, воинской доблести и единства народа. Этот Праздник стал вечным примером героизма народа, его нестигаемой стойкости и несокрушимости духа.

Он вошел в наши сердца, как символ мужества поколения, отстоявшего мир на нашей земле, благодаря народной сплоченности, беспримерной в истории человечества доблести и массового героизма миллионов людей - солдат и офицеров, тружеников тыла - всего народа, вставшего на защиту Родины.

Мы свято чтим память всех тех, кто совершил бессмертный подвиг во имя Родины, защищая ее ценою своей жизни, беззаветно служа Отечеству.

Мы помним подвиг ветеранов, которые самоотверженно ковали Победу в тылу.

Ваша Победа никогда не уйдет в прошлое, она обращена в будущее, являясь источником священной памяти и гордости за наш народ и Вооруженные силы.

**Дорогие ветераны, участники
Великой Отечественной войны и труженики тыла!**

Вы защитили мир и свободу, кровью отстояли в боях право на жизнь для детей и внуков. Наш долг свято хранить и бережно передавать из поколения в поколение глубокое уважение к подвигу родной страны.

Низкий Вам поклон, крепкого здоровья и долгих лет жизни! Пусть в Ваших домах всегда царит мир и спокойствие!

Счастья и благополучия Вам, Вашим родным и близким!

Честь и слава Вам, ветераны!

Славься в веках Великая Победа!

Ассамблея народа Казахстана

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ-20 ІЗГІ ІС»

2015 жылғы 15 мамырда Астана қаласындағы Ұлттық мұражайдың алдындағы алаңда «Халықаралық мұражайлар күні» жобасының аясында «ҚХА-20 ізгі іс» эстафетасының символы—Тайқазанды салтанатты түрде тапсыруы өтті. Іс-шараға ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттары, Қазақстан халқы Ассамблеясының мүшелері, мемлекеттік органдардың, ҚХА ғылыми-сарапшылық кеңесінің өкілдері, этномәдени бірлестіктер және жастар қатысты.

«ҚХА-20 ізгі іс» республикалық акциясының аясында **35 мыңнан астам** адамға көмек көрсетілді. **2 500-ден астам** іс-шара өткізіліп, оған **620 мың** адам қатысты. Бұл іс-шаралар халықтың әлеуметтік аз қамтылған топтарын, Ұлы Отан соғысының ардагерлерін, көп балалы отбасыларды, балалар үйлерін және басқаларды қолдауға бағытталды. Әлеуметтік акция барысында әлеуметтік-мәдени мәні бар нысандар салынып, пайдалануға берілді, **1000-нан астам** көшет отырғызылды, барлық өңірлерде патриоттық акциялар өтті.

Ұйымдастырушылар: Қазақстан халқы Ассамблеясы, ҚР Президентінің жанындағы «Қоғамдық келісім» РММ, ҚР Ұлттық мұражайы.

2015 жылғы 4 ақпанда Оңтүстік Қазақстан облысы Түркістан қаласындағы Қожая Ахмет Яссауи кесенесінің жанында «Тайқазан – ізгі істер символы» атауымен салтанатты іс-шара өтіп, «Қазақстан халқы Ассамблеясы – 20 ізгі іс» республикалық акциясының символы «Тайқазан» кәдесыйы ақ тілекпен шығарып салынды

2015 жылғы 6 ақпанда Қазақстан халқы Ассамблеясы жылының басталуына арналған салтанатта «Қазақстан халқы Ассамблеясы – 20 ізгі іс» республикалық акциясы да басталды. Акция аясында Астана және Алматы қалаларында Ассамблея жылына арналған әлеуметтік мәні бар және қайырымдылық іс-шаралары іске асырылуда.

СҰЛТАНОВ ҚУАНЫШ СҰЛТАНҰЛЫ

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаты. Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен тағайындалған.

1945 жылғы 12 мамырда туған, қазақ. Білімі жоғары.

М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетін, КОКП ОК жанындағы Қоғамдық ғылымдар академиясын бітірген.

Журналист, саясаттанушы. Саяси ғылымдарының докторы, Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы мемлекеттік басқару академиясының профессоры. Дипломатиялық дәрежесі-Төтенше және Өкілетті Елші.

Баспасөз және ақпарат министрі, бірінші үкіметте вице-Премьер, жаңа Қазақстанның Жоғарғы Кеңесінің вице-Төрағасы, Қазақстан Республикасының Қытай Халық Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі болып қызмет істеген. Қазақстан Республикасы Парламентінің екінші шақырылымында Сенат депутаты болып тағайындалған, 2001 жылдан бастап Қазақстан Республикасы

сы Парламенті Сенаты Әлеуметтік-мәдени даму комитетінің төрағасы.

Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Қазақстан Республикасы Ұлттық Кеңесінің мүшесі. Қазақстан Республикасындағы Демократиялық реформалар бағдарламасын әзірлеу және нақтылау жөніндегі мемлекеттік комиссияның мүшесі.

Халықаралық қатынастар, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің Төрағасы.

ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясының, Еуропа Кеңесінің Парламенттік Ассамблеясының, ЕҚЫҰ-ның Реформалау жөніндегі саяси қайраткерлер Кеңесінің мүшесі. Ұлыбритания және Солтүстік Ирландия Құрама Корольдігі Парламентімен, Германия Федеративтік Республикасының Бундестагымен ынтымақтастық тобының мүшесі.

«Еңбек Қызыл Ту», «Парасат», ТМД ПАА «Содружество» ордендерімен, жеті медальмен марапатталған. Қазақстан Республикасы Президентінің Алғысымен лайықталған. Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері. Қазақстан Республикасы дипломатиялық қызметінің еңбек сіңірген қайраткері.

10 кітап, 200-ден аса мақаланың авторы.

«Елбасы және Қазақ мемлекеттігі»

2015 жылғы 13 мамырда сағат 15:00-де, ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының Қазақстан халқы Ассамблеясы залында ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік комитетінің мүшесі, Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Адам құқықтары жөніндегі комиссияның төрағасы Қуаныш Сұлтановтың «Елбасы және Қазақ мемлекеттігі» кітабының таныстырылымы болды.

«Елбасы және Қазақ мемлекеттігі» кітабында Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың тәуелсіз Қазақстанның қалыптасуы, қарқынды

дамуы және халықаралық беделінің нығаюы жолындағы сан қырлы қызметі бейнеленген.

ҚХА ғылыми-сараптамалық кеңесі таныстырылым аясында авторы белгілі қоғам қайраткері, саяси ғылымдардың докторы, профессор Қ.С.Сұлтанов болып табылатын осынау бірегей басылымның жария рецензиясын да ұйымдастырды. Басылым сандық нұсқада ғаламтор желісіне ұсынылды.

Таныстырылымға Қазақстан халқы Ассамблеясы Төрағасының орынбасары, Хатшылық меңгерушісі Ералы Тоғжанов, ҚХА кеңесінің мүшелері ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттары, ғылыми-сараптамалық кеңестің қызметкерлері, мемлекеттік органдардың, жоғары оқу орындарының, ғылыми және шығармашыл зиялы қауымның өкілдері, жастар, Ұлттық академиялық кітапхананың оқырмандары қатысты.

Ұйымдастырушылар – Қазақстан халқы ассамблеясы, ҚР Президентінің жанындағы «Қоғамдық келісім» РММ, ҚХА ғылыми-сараптамалық кеңесі.

«Елбасы және қазақ мемлекеттілігі» еңбегіне ПІКІР

Бұл еңбекте Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті - Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың мемлекеттік қайраткерлік еңбегінің қыр-сыры сарапталады. Очерк нақты деректер негізінде өрбітіледі. Еңбектің құндылығы да осында. Ғылыми тұрғыдан талдау, қандай да болмасын оқиғаларды ел мүддесі биігінен саралау, асығып аптықпай сабырлық танытып, болып жатқан үдерістерге ақиқат тұрғысынан баға беру бүгінгі «көріпкел саясаткерлерге» жақсы сабақ үлгісі болары сөзсіз.

Еңбектің тағы бір ұтымды да бүгінгі жастарға үлгі болар жері, ол еңбектің төл тарихымыз бен мәдениетіміздің негізінде жазылуы, тереңнен тартқан толғамдары, автордың тарихты өте терең білетіндігін көрсетеді. Автор, Елбасының жаңа мемлекет құрудағы тарихи ролін объективтік тұрғысынан көрсетіп, оның тарихи тұлғасын сомдауда оның отансүйгіштік, әділдік, көрегенділік, ойшылдық қасиеттеріне ерекше назар аударған.

Сонымен бірге, автор білім беру саласындағы кеткен кемшіліктер мен ораш олақтықтарды, дін саласындағы жағымсыз, ұлт дәстүріне қайшы келетін оқиғаларды уытты тілмен сынайды. Рухани сана, білім, діни сенім ел тәуелсіздігінің бел омыртқасы іспетті. Осы өлшемдер сапалы болған кезде біздің қоғам қандай да ішкі, сыртқы бізге қарсы әрекеттерге дайын бола алады деп қорытынды жасайды.

Еңбекте тәуелсіздікті қорғаудағы, қауіпсіздік, геосаясат, еуразия экономикалық одақ, шекара, ту, елтаңба, әнұран, жас ұрпақ тәрбиесіндегі «Нұрлы жол» бағдарламасы, «Мәңгілік Ел» идеясын жүзеге асырудағы Елбасы ұстанымдары жан-жақты көрсетілген. Сонымен бірге, ауыл мәселесі, жер мәселесі, ұлттың рухани құндылықтарын ұрпақтан-ұрпаққа жеткізу, бірлік, қоғамдық келісім, ұлтаралық татулық мәселерін шешудегі Елбасының ұстанымдары ашық та анық айтылады. Халық пен билік арасындағы мәселелер, Астана мен Алматыны, өңірлерді дамыту, әлеуметтік саясат, мемлекеттік қызметті заман талабына сай жаңғыртудағы Елбасының мемлекетшілдік ұстанымдары нақты деректер негізінде баяндалады. Автор өз еңбегінде тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында билік, қоғам тарапынан жіберген әттеген-айларға да тоқталып, өзінің шынайы бағасын береді. Мәселен, отаншылдықты тәрбиелеудегі жіберілген кемшіліктер, билік пен кәсіпкерліктің қоян-қолтық араласуы, жемқорлық тәрізді жағымсыз процесстерге автор өз бағасын береді. Елбасының тұлғалық қасиетін аша отырып, оның Семей атом полигонын жабудағы драмалық тартыстарды, сыртқы саясаттағы елбасының көрегенділігі, Қазақстан халқы ассамблеясын құрудағы Елбасының ролі нақты деректер арқылы баяндайды.

Бір сөзбен айтқанда, еңбек құнды, тарихи деректерге негізделі жазылған, танымы мен тағылымы мол. Онда, Елбасының тұлғалық бейнесі жан-жақты қамтылып, оның әлемдік саясаттағы орыны объективті тұрғыдан шынайы да нақты көрсетіле білген.

БУРБАЕВ Т.К

*философия ғылымдарының докторы, профессор.
Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы
мемлекеттік басқару Академиясының
«Әлеуметтік басқару технологиясы кафедрасының» меңгерушісі.*

Біздің барша халқымыз үшін бұл күн ерекше тарихи мәнге ие.

XX ғасырдың 30-40-жылдарындағы жаппай саяси қуғын-сүргін миллиондаған адамға қайғы-қасірет әкелді.

Қазақ халқының көрнекті перзенттері – Шәкәрім Құдайбердиев, Ахмет Байтұрсынов, Сәкен Сейфуллин, Мағжан Жұмабаев, Бейімбет Майлин және басқа да көптеген саңлақтарымыз қуғын-сүргін құрбандары болды.

Қатал тоталитарлық жүйенің барлық ауыртпалығын қазақ халқымен бірге жер аударылған 1,5 миллион неміс, поляк, корей, чешен, түрік, грек және басқа да халықтар өкілдері көтерді. Зұлмат заманға қарамастан, барынан айырылған жандар біздің жерімізден жаңа баспана тауып, жан жылуына, түсіністік пен қамқорлыққа ие болды.

Бүгінгі іс-шаралардың қоғамдық келісімнің айрықша институты болып табылатын Қазақстан халқы Ассамблеясының аясында өтіп жатуының терең мәні бар.

Татулық, бірлік және тұрақтылық – бұл Қазақстанның XXI ғасырдағы дамуының маңызды принциптері және «2050» Стратегиясының биік мақсаттарына қол жеткізудің басты шарты.

Бұл мәңгілік құндылықтар еліміздің өркендеуінің сенімді негізі болып табылады.

Тарихымыздың қасіретті беттері, саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандары әрқашан біздің жадымызда және оны ұмытпау біздің қасиетті борышымыз.

Н.Ә. Назарбаев

(Мемлекет басшысы Н. Назарбаев

Саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күніне арналған шараларға қатысушыларға үндеу)

«ДОРОЖНАЯ КАРТА МИРА И ИСТОРИЧЕСКОЙ ПАМЯТИ»

В целях увековечивания памяти жертв террора по отношению к собственному народу в Казахстане своим Указом от 5 апреля 1997 г. № 3443 Президент Н. А. Назарбаев официально установил 31 мая Днем памяти жертв политических репрессий. Для Казахстана эта дата имеет особый смысл. Так сложилась история, что республика стала местом депортации для миллионов советских граждан.

В канун Дня памяти жертв политических репрессий, учрежденного Указом Президента Республики Казахстан – Лидера Нации Н.А. Назарбаева, Ассамблея народа Казахстана (далее – АНК) проводит ряд акций и «уроков истории», в числе которых **уникальный международный проект «Память во имя будущего»**, стартовавший в Казахстане в 2010 году. С этого периода АНК возглавила процесс сохранения исторической памяти, а проведение Дня Памяти жертв политических репрессий стало политической прерогативой и гражданским долгом Ассамблеи. **Цель проекта «Память во имя будущего»** – способствовать формированию общенационального исторического сознания, укреплению национального единства, объединению гражданского общества и государства в сохранении исторической памяти и ее передаче будущим поколениям.

В 2010 г. – «Память во имя будущего» стартовал в «АЛЖИРЕ». Он также знаменателен первым Форумом историков стран СНГ «От истории – к современности», где приняли участие более 300 отечественных и зарубежных ученых-историков. По итогам Форума была принята Астанинская Хартия по выработке единых подходов к изучению исторического наследия.

В 2011 г. эстафету памяти принял Музей жертв политических репрессий, открытый после реставрации в поселке Долинка Карагандинской области. Это событие совпало с 80-летием создания КарЛАГа, одного из самых больших лагерей для репрессированных в системе государственного террора советской власти в 30-х и 40-х годах XX века. Под эгидой АНК состоялся автопробег памяти «АЛЖИР – КАРЛАГ». В рамках проекта при поддержке АНК АО «Казахфильм» создан художественный фильм «Жерұйық» о народах, депортированных в Казахстан.

В 2012 г. проект «Память во имя будущего» был посвящен 80-летию Памяти жертв массового голода 30-х годов и 75-летию начала депортаций народов в Казахстан. Тогда в г. Астане был открыт монумент «Ашаршылық құрбандарына ескерткіш». В 2012 году мероприятия в рамках уникального проекта прошли и в г. Уштобе Каратальского района Алматинской области. По инициативе этнокультурных объединений у подножья горы Бастобе, была проведена закладка камня монумента «Қазақ халқына мың алғыс» на месте первой депортации.

В 2013 году мероприятия по продолжению проекта «Память во имя будущего» прошли в Южно-Казахстанской области у мемориала «Қасірет». В областном музее прошла встреча с потомками жертв политических репрессий «Безвинных жертв трагедии урок». В областном драмтеатре им.Ж.Шанина представили музыкально-драматическая композиция «Трагедия истории».

В 2014 г. в рамках проекта «Память во имя будущего» прошли мероприятия в г. Семей Восточно-Казахстанской области. 30 мая в актовом зале Государственного университета им. Шакарима с участием заместителя руководителя Администрации Президента РК Б.А. Майлыбаева состоялся Международный форум «Память во имя будущего», затем научно-практическая конференция «Современное прочтение феномена АЛАШ: уроки истории и объединяющие концепты».

31 мая 2014 года состоялся митинг, посвященный памяти жертв политических репрессий.

**Международный Форум «ШЕРЛІ ШЕЖІРЕ АМАНАТЫ» в рамках
проекта «ТАРИХТАН ТАҒЫЛЫМ – ӨТКЕНГЕ ТАҒЗЫМ» -
«ПАМЯТЬ ВО ИМЯ БУДУЩЕГО»**

29 — 30 мая 2015 г. в Западно-Казахстанской области в рамках ежегодного проекта «Память во имя будущего» Ассамблея народа Казахстана совместно с Архивом Президента РК провела Международный форум «Шерлі шежіре аманаты», посвященный Дню памяти жертв политических репрессий и голода. 29 мая с участием Государственного секретаря РК Г.Н.Абдыкаликовой стартовал комплекс официальных мероприятий в г.Уральск. Одним из первых мероприятий стала «Акция Памяти» у Монуумента благодарности казахскому народу «Қазақ халқына мың алғыс» в городском Парке культуры и отдыха.

Гүлшара Наушақызы;

«...Халқымыздың ерлік пен елдікке толы жылнамасында қайғылы да қасіретті кезеңдердің де аз болмағаны ащы шындық...

Тарихшылардың мәліметінше ашаршылық жылдарында елімізде 1,5 миллионға жуық адам көз жұмған.

Қазақ халқы ашаршылыққа дейінгі санына, араға жарты ғасырға жуық уақыт салып әрең жеткені - бұл қасіретті нәубеттің қаншалықты ауыр болғанын айғақтайды. Ашаршылықтың өзін ала репрессия келді.

Кеңестік тоталитаризмнің жалаң қылышы мен зұлмат пылығы ешкімді таңдап, талғаған жоқ. 1920-1950 жылдары Кеңестер Одағында миллиондаған адам қуғын-сүргінге ұшырады. Олардың қатарында ұлттық рухты оятқан Алаш арыстары мен тұтастай қазақ зиялылары құрбан болды...

Репрессияға тек қазақ халқы ұшыраған жоқ.

Қанды жылдарда қазақ жеріне тұтас халықтар жер аударылды. XX ғасырдың бірінші жартысында Қазақстанға миллиондаған адам күшпен көшіріліп әкелінді. Олардың қатарында корейлер, финдер, немістер, поляктар, күрдтер мен қарашайлар, месхеттік түріктер, кавказдықтар және басқа да ұлыстар бар.

Үздіксіз жалғасқан саяси науқандар мен қанды қасаптардан есін жия алмай жатқанына қарамастан, қазақ халқы, тағдырдың тәлкегіне түскен барша ұлыстарды бауырына басты. Кеңестік биліктің пәрменімен қазақ жеріне қоныс аударған сол этностар өкілдерінің барлығы бүгінде біздің бауырларымызға, отандастарымызға айналды.

Тар жерде табысқандардың ұрпағы – кең жерде келісіп, бүгін тағдыры бір... Біздің халық қуғын-сүргін кесірінен жазықсыз шейіт болған азаматтардың есімдерін еске алу, оларға мінәжәт жасауды әр уақытта да есінен шығарған емес.

Бұл тарихтан тағылым алып, биік мақсат – «Мәңгілік Елге» бет алған ұлы халықтың ұлағатты ісі.

Ералы Лұқпанұлы:

«Орал қаласы – еліміз тарихында ерекше орны бар, өзінің залалы мен зұлматы, азабы мен қайғысы арқылы тарихтың қаралы бетіне айналған қуғын-сүргін жылдары, Қазақстанға жер аударылған алғашқы лектің бірі тоқтаған жер.

Ол – Алаштың арда азаматтары нақақтан қапасқа камалып, елдің көз жасы көл-дария болған; түйір дәнді талшық етіп, тым болмаса балаларды ашаршылықтан аман сақтап қалу – ел үшін басты мақсат болған кез еді.

Қатыгез саясаттың құрбандары – туған елінен айдалған аш-жалаңаш көш, қазақ жеріне, міне, осы жағдайда келіп, ат басын тіреген...Орталықтың саясаты тарапынан «сенімсіз», «жау», «теріс пиғылды» деп танылған халықтардың көші бірнеше жылдар бойы толастамай, Қазақстан сол кезеңде сан мыңдаған этнос өкілдеріне сая болған жерге айналды.

Өздері де сол саясаттың сойылына жығылып, азабын тартып отырса да қазақ халқы, келген жұртты ата-дәстүріне сәйкес қарсы алып, елдің елдігін, пейілдің кендігін көрсетті. Азып-тозып келгендерге пана болып, қамқорлық танытты. Осының арқасында ғана жер ауып келген алпыстан астам ұлт өкілдері аман қалды. Еңбекке араласты, отбасын құрып, ұрпақ таратты.

Бұл ескерткіш – сол халықтардың, олардан тараған ұрпақтың, қуғын-сүргін жылдары Қазақстанға аяқ тіреп, осы елдің азаматы атанғандардың қазақ халқына алғысының белгісі деп білемін...

Қазақстан бүгінде Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың көреген саясатының арқасында әлемдік қауымдастыққа достықтың бесігі ретінде танылды. Біздің елде әр ұлттың өзінің салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, мәдениеті мен тілін сақтауға туғызылып отырған жағдай – **Мәңгілік Ел идеясын** іске асырудың берік негізі».

Мейірболат Хабиұлы:

– Уроки истории надо предметно и доходчивым языком рассказывать нашей молодежи, чтобы эта трагедия доходила до сердец и разума. Мне довелось возглавлять Правительственную комиссию, которая работала в Архиве Президента. Работая с рассекреченными документами, мы увидели, что за системой репрессивной машины стояли конкретные люди. Приходилось читать разнарядки, спускаемые сверху, в которых указывается, что надо найти 300 врагов народа. В ответ руководство областей отписывалось, что берут повышенное обязательство найти 500 врагов. И Сталин лично накладывал на такие документы визы со словом «согласен». За годы работы в комиссии мы рассекретили тысячи документов, которые позволили реабилитировать тысячи безвинных жертв. По итогам нашей работы был издан четырех-томник «Из истории депортации».

Международная научно-практическая конференция «Мәңгілік Ел» как феномен национальной истории и исторической памяти»

В Казахском драматическом театре г. Уральск в рамках Международного Форума «Шерлі шежіре аманаты» состоялась международная научно-практическая конференция «Мәңгілік Ел» как феномен национальной истории и исторической памяти».

В рамках пленарного заседания Конференции выступили Государственный секретарь РК Г.Н.Абдыкаликова, заместитель Председателя-заведующий Секретариатом АНК Е.Л.Тугжанов, Заведующий Общим отделом Администрации Президента М.Х.Жакыпов, известные казахстанские ученые, зарубежные эксперты из стран СНГ, США, Южной Кореи, Чехии; представители государственных органов РК, ученые-историки. Модератором Конференции выступил аким Западно-Казахстанской области –Н.А. Ногаев.

Участники Форума «Шерлі шежіре аманаты» в рамках проекта «Тарихтан тағылым – өткенге тағзым» - «Память во имя будущего» инициировали Обращение к Президенту Республики Казахстан Н.А.Назарбаеву.

Заместитель директора Архива Президента Республики Казахстан Алимгазинов К. Ш. Представил совместный уникальный труд Ассамблеи народа Казахстана и Архива Президента РК «Из истории депортаций. Казахстан 1935-1939гг. Сборник документов» II том. Уникальная работа посвящена научным проблемам голода, депортации и репрессии, в которых впервые вводятся в научный оборот ценнейшие исторические документы и материалы.

Расширяя сферы и масштаб сотрудничества с Российской Федерацией, Западно-Казахстанская область в рамках научно-исследовательского консорциума «Процессы и перспективы Евразийской интеграции» и на основе Меморандумов инициировала принятие Программ приграничного сотрудничества с Саратовской и Оренбургской областями. Программ приграничного сотрудничества презентовали: Юров О.В., директор департамента Западно-Казахстанского государственного университета им.М.Утемисова; Лапенко М.В., руководитель Научно-образовательного центра изучения стран СНГ и Балтии Института международных отношений СГУ им.Чернышевского, (г.Саратов, РФ); Амелин В.В., директор НИИ истории и этнографии Южного Урала Оренбургского государственного университета, президент Ассамблеи народов Оренбургской области (г.Оренбург, РФ).

В рамках конференции работали 3 основные секции:

1-секция: «Ценности Алаш в контексте казахской государственности»

2-секция: «Навечно в памяти народной...»

3-секция: «Трагические страницы истории ...»

Сомодераторами выступили: директор ГУ «Институт истории государства» МОН РК, заместитель председателя Научно-экспертного совета АНК, доктор исторических наук, профессор Аяган Б.Г.; ректор Западно-Казахстанского государственного университета имени Махамбета Утемисова, председатель Научно-экспертной группы Ассамблеи народа Казахстана ЗКО, доктор педагогических наук, профессор Имангалиев А.С.; Тимошенко Ю.Е., депутат Мажилиса Парламента РК ; Прокопенко Л.А., заместитель заведующего Секретариатом Ассамблеи народа Казахстана Администрации Президента Республики Казахстан; Тасмагамбетов А.С., первый проектор Западно-Казахстанского государственного университета имени М.Утемисова; Дулатбеков Н.О., секретарь Карагандинского областного Маслихата; Калашникова Н.П., директор РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК.

По итогам конференции в рамках акции «Тендессіз сый» - «Дар бесценный» сотрудники РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК подарили университету книги об истории и ключевых проектах АНК .

**Саяси қуғын-сүргін мен ашаршылық құрбандарын еске алу күніне арналған
«Тарихтан тағылым - өткенге тағзым» халықаралық форумына қатысушыларының
Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевқа
ҮНДЕУІ**

Аса қадірменді Нұрсұлтан Әбішұлы!

Біз, халықаралық форумның қатысушылары, Қазақстан халқы Ассамблеясы жылында, 2010 жылдан бастап Ассамблеяның ұйымдастыруымен жүзеге асатын «Тарихтан тағылым - өткенге тағзым» атты саяси қуғын-сүргін және ашаршылық құрбандарын еске алу күнін атап өте отырып, адамның тамыры – оның отбасының тарихы мен дәстүрінде, халықтың тамыры – тарих зердесінде екенін атап көрсетеміз.

Құрметті Нұрсұлтан Әбішұлы!

Сіз - халқыңыздың Ұлы Ұстазысыз. Сіздің салиқалы саясатыңыздың арқасында, біз халықтың тарихи жадына ерекше қамқорлықпен қараймыз!

2010 жылдан бастап, Сіздің қолдауыңызбен жүзеге асып келе жатқан «Тарихтан тағылым - өткенге тағзым» халықаралық форумының эстафетасы XVIII-XIX ғасырларда қазақ халқының ұлт-азаттық көтерілісінің ошағы болған - Батыс Қазақстан өңірінде өтіп отыр.

Дәл осы өңірде Алашорданың Батыс бөлімінің қызметі терең із қалдырды. Ол туралы естеліктер Жымпиты ауылындағы «Алаш» музейінде сақтаулы.

Ұлы Отан соғысы жылдары Орал облысы Сталинград майданына ең жақын тыл болды. Жайық өңірі майдангерлерінен Кеңес Одағының 39 Батыры шықты, 6 жауынгер Даңқ орденінің толық иегері атанды. Олардың арасында Мәншүк Мәметова - Кеңес Одағының Батыры атағына Шығыс қыздары арасынан тұңғыш рет ие болды.

Біздің халқымыздың бірі майданның алдыңғы шебінде шайқасса, бірі тылда қажырлы еңбек етті. Бірақ баршасының жеңіске деген сенімі зор еді. Сондықтан да әрбір қазақстандық отбасында соғыстан қалған жара бар, шер бар.

Соған орай 70 жылдығын атап өткен Ұлы Жеңіс біздің халқымыз үшін ғана емес, күллі әлемнің ортақ құндылығы болып табылады.

Өткен XX ғасыр Қазақстан халқы үшін ауыр сын болды. Біздің халықтың басынан өткен аштықтың, қуғын-сүргін мен зорлықпен қоныс аударудың қасіреті санаға сыймайды!

Катал тоталитарлық жүйенің бүкіл ауыртпашылығын қазақ халқымен бірге жер аударылған 1,5 млн. неміс, поляк, кәріс, шешен, түрік, грек және басқа да этностық топтар бөлісті.

Тағдырдың тәлкегіне қарамастан, барлық мұқтаж жандар киелі қазақ жерінде қамқорлық пен пана тапты. Дәл сол уақытта қазақ жерінде әр түрлі этностық топтардың өкілдерінің өзара құрмет пен жарасымының негізі қаланды.

Біздің тарихымыздың қайғылы бетінде қалған саяси қуғын-сүргін мен аштық құрбандарының, Ұлы Отан соғысы кезінде қаза болғандардың рухы әрқашан біздің халық үшін қастерлі болып қала береді.

Біз, «Тарихтан тағылым - өткенге тағзым» халықаралық жобаның қатысушылары, Сіздің бейбітшілік пен келісім саясатыңызға шексіз қолдау білдіретінімізді мәлімдейміз.

Құрметті Нұрсұлтан Әбішұлы!

Сіздің саяси ерік-жігеріңіздің арқасында қаланған бейбітшілік, бірлік пен келісімнің қуаты Қазақстан Республикасының дамуының негізгі қағидаттарына айналды. Еліміздің гүлденуіне тұрақты негіз болып отыр.

Бүгінгі күн сол тарихи дәуірдің сын сағатында адамгершілік қасиетін жоғалтпай, бүкіл азапты жылдарды қайсарлықпен көтерген рухы биік аға ұрпаққа құрмет көрсетуге, бас июге мүмкіндік береді.

Біздің бірлігіміз – ортақ тарихымызға, бірге кешкен қиындықтар мен жеңістерге берік негізделген!

Біз - «Бір Халық. Бір Ел Бір тағдыр» - тұрақты әрі гүлденген Қазақстанды өркендету жолында тек бейбітшілік пен келісімде, тарихи құндылықтарымызды сақтау арқылы ортақ мақсат – «Мәңгілік Ел» болатынымызға сенімдіміз!

**Үндеу «Тарихтан тағылым - өткенге тағзым»
Халықаралық форумында қабылданды
2015 жылғы 29 мамыр**

ОБРАЩЕНИЕ

**к Президенту Республики Казахстан Н.А. Назарбаеву
участников международного форума «Память во имя будущего»**

Отмечая День памяти жертв политических репрессий и голода в Год Ассамблеи народа Казахстана, мы, участники Международного форума «Память во имя будущего», реализуемого Ассамблеей народа Казахстана с 2010 года, глубоко убеждены, корни человека – в истории и традициях семьи, корни народа – в исторической памяти. Вы, Нурсултан Абишевич – Великий Учитель своего народа. Благодаря Вам и Вашей политике, мы с трепетом заботимся о сохранении того, что дорого в памяти народной.

В этом году эстафету международной акции «Память во имя будущего», реализуемой при Вашей поддержке с 2010 года, приняла Западно-Казахстанская область – территория крупнейших национально-освободительных восстаний казахов XVIII-XIX веков. Именно здесь располагалось Западное отделение Алаш-Орды, память о котором хранится сегодня в зале истории музея «Алаш» (с.Жымпиты).

В годы Великой Отечественной войны Уральская область была ближайшим тылом Сталинградского фронта. В числе фронтовиков Приуралья 39 Героев Советского союза, 6 полных кавалеров ордена Славы. Среди них Маншук Маметова — первая женщина Востока, удостоенная звания Героя Советского Союза.

70 лет отделяет нас от того дня, когда ликовали не только люди нашей страны, но и весь мир, уставший от войны. Кто-то воевал на передовой, кто-то трудился в тылу, но каждый самоотверженно нес бремя войны, веря в Победу. Почти в каждой казахстанской семье есть своя история войны...

Ушедший XX век для Казахстана стал серьезным испытанием. Исторический масштаб репрессий, пережитый нашим народом, не укладывается в сознании! всю тяжесть жестокой тоталитарной системы вместе с казахским народом разделили 1,5 миллиона депортированных немцев, поляков, корейцев, чеченцев, турок, греков и представителей других этносов. Несмотря на суровое время, все обездоленные обрели на нашей земле дом, нашли тепло, понимание и заботу. Именно тогда на казахстанской земле были заложены основы мирного добрососедства представителей разных этносов.

Память о трагических страницах нашей истории, о жертвах политических репрессий и голода, о павших на полях сражений в Великой Отечественной войне, всегда была, есть и будет для нашего народа священной.

Мы, участники международного форума «Память во имя будущего», заявляем об абсолютной поддержке Вашей политики мира, согласия и созидания.

Благодаря Вашей, Нурсултан Абишевич, политической воле, Мир, Единство и Стабильность стали ключевыми принципами развития Казахстана, надежной основой для процветания нашей страны.

Сегодня нам предоставлена уникальная возможность отдать долг уважения тем, кто в нечеловеческих условиях смог остаться человеком; тем, чьи страдания и муки стали великим уроком нравственности и самопожертвования.

Наше единство прочно основано на общности истории, на трудностях и победах, которые мы прошли вместе!

Мы - «Один народ. Одна страна. Одна судьба» - искренне верим, что, только сохраняя историческую память, в мире и согласии можно прийти к общей цели – построить стабильный, благополучный и процветающий Казахстан – Мәңгілік Ел!

*Принято на международном форуме
«Память во имя будущего»
29 мая 2015 года, г.Уральск*

«Тарихтан тағылым—өткенге тағзым»

«Память скорбит, а жизнь продолжается»

На базе средне-специальных учебных заведений г. Уральска с огромным резонансом прошли уроки истории на тему «Память скорбит, а жизнь продолжается» - ««Қатал тағдыр налытса да, «өмір-өзен» мәңгілік ...». Уроки прошли с участием делегатов Форума, профессорско-преподавательского состава вузов, сотрудников музеев, архивов, библиотек, студенческой молодежи.

- ♦ Дорожно-транспортный колледж им. А.Иманова
- ♦ Евразийский индустриально-экономический колледж
- ♦ Западно-Казахстанский медицинский колледж
- ♦ Западно-Казахстанский индустриальный колледж
 - ♦ Колледж экономики и информационных технологий
 - ♦ Уральский медицинский колледж «Максат»
 - ♦ Музыкальный колледж имени Курмангазы
 - ♦ Высшая техническая школа
 - ♦ Западно-Казахстанский инженерно-технический колледж
 - ♦ Педагогический колледж имени Ж.Досмухамедова
 - ♦ Уральский колледж газа, нефти и отраслевых технологий
 - ♦ Технологический колледж
 - ♦ Уральский гуманитарно-технический колледж
 - ♦ Уральский политехнический колледж
 - ♦ Уральский колледж информационных технологий
 - ♦ Уральский гуманитарный колледж

УРОКИ ИСТОРИИ

...Тұтқындар лагерьді бір сөзбен «АЛЖИР» деп атады. Бұл лагерьге Сталиндік қуғын-сүргінге ұшырағандардың әйелдері мен туған-туыстары қамалды. Осынау сегіз мың әйелдің бар айтары - «халық жауы» атанған күйеулері мен туыстарынан бас тартпағандығы еді. ГУЛАГ лагері Совет Одағының түкпір-түкпірінде қаптап кетті. «АЛЖИР» де жер бетіндегі сондай тозақтың бірі болатын.

Әзиза Рысқұлова – Тұрар Рысқұловтың әйелі... 1937 жылы 10 шілдеде Әзиза Рысқұлованы Мәскеудегі үйінен қамауға алып, әйгілі Бутырка түрмесіне қамайды. Бұл кезде Әзиза Ридасына аяғы ауыр еді. Тағдыр Риданы түрмеде ауыздандырды. Әзизаның анасы Арифаны да қамауға алды. Ақыр соңы екеуі 1938 жылы «Алжирде» кездесті.

«Түрменің қызы» атанған Рида әжесімен Ақмолада табысты. Арифа апай лагерьден шығуға 5-6 күн қалғанда қайтыс болды. Әзиза Рысқұлова «Алжирде» 8 жыл отырды. Мұндағылардың бәрі біледі оның кім екенін. Көзді жұмып, көңіл кірбіңін еңбекпен ашайын деп лагерь бастығына барып, өзінің жоғары білімді мал маманы екендігін тәптіштеп түсіндіреді де, №1 Долинка кеңшарына малдәрігерлік жұмысқа баруға арыз

жазды. Бағатын 2 мың ірі қара мен 5 саулықты санап алып, мал баға алатын қазақ әйелдерін іздестіре бастайды.

Биғаның үйіндегі жеңгей (**Бейімбет Майлиннің әйелі**) **Гүлжамал** білек түріп «мал бағуға мен барамын» деп өзі сұранды. Сұлтанбек Қожановтың әйелі Гүлжиянды тауып алып, алдына 500 саулық салып береді. **Мәриям Есенгелдина мен Зағипа Тінәлина** бұзау-торпақ бағатын болды. Дәмеш **Жүргенова** болса, жоғары білімді дәрігер. Алматы медицина институтында оқытушы болған. Мал бағуға ыңғайы жоқ еді. Сәтін салғанда, Ленинградтан Беляев деген шәкірті «Алжирге» келе қалып, Дәмеш апайын танып, дәрігерлікке тағайындатып қайтады. Мұражайда жақында ашылған «Біз куәлік етеміз» кіші залының жәдігерлері қоғам қайраткерлерінің жарларының

басына түскен қайғыдан хабардар етеді.

Мұнда қазақ әдебиеті классигінің отбасылық серігі – Гүлжамал Майлина, халық комиссарларының, Қазақ өлкелік комсомол комитетінің бірінші хатшысының, тұңғыш қазақ прокуроры мен банкирінің аяулылары: **Әзиза Рысқұлова, Әйіш Құлымбетова, Гүлнәдам Қожанова, Зүфиүн Нұрмақова, Дәмеш Жүргенова, Фатима Дивеева, Елизавета Сәдуақасова, Рабиға Асфендиярова, Шәкітай Тәтімова, Рәзия Мендешева, Бибіжамал Сырғабекова, Сағадат Таштитова мен Мариям Есқараева, Фатима Османова** – барлығы 87 қазақ әйелі қан

қасаптың ащы дәмін татты.

«Нанын қоянмен бөлісті»

Тұтқын әйелдерді қамыс жинап, арық қазып, бақша отырғызуға мәжбүрледі. Кенттің кейін Малиновка аталуына да таңқурайдың көптігі себеп болды. Кезінде тұтқын әйелдер жан беріп, жан алып жүріп өсірген бұл бау-бақшаның қазір жұқанасы да қалмады...

Р.Плисецкая – АЛЖИР тұтқыны

Ақмола лагерінде әйгілі орыс балеринасы Майя Плисецкаяның анасы Рахиль Плисецкая да қамауда отырды. Ол сегіз жылға сотталған еді. Бастапқыда Бутырка түрмесіне қамалып, «халық жауының» әйелі ретінде үкім шығарылған соң сегіз айлық ұлы Азариймен бірге Ақмола лагеріне айдалған.

Қамауда отырғандардың 90 пайызы жоғары білімді адамдар болған. Олардың арасында профессорлар, опера театрының труппасы түгелге жуық, инженер, техник, құрылысшы, дәрігер, геолог, мұғалім – бас-аяғы 100-ден астам мамандық иелері болған...Асхана үшін суретпен әшекейлеу үшін қыздар әйелдердің іш киімін қайнатып бояу алу тәсілін тапты. Ленинград көркемсурет академиясының кәсіби суретшілері әдемілеп сурет салып шықты.

«Қатал тағдыр налытса да, «өмір-өзен» мәңгілік ...»

Күйеуі – «ТРАКТОРИСТ»

«Лагерьде өзінің не үшін отырғанын да білмейтін әйелдер бар еді, – деп жазады Михаил Зельцер «Қайғылы тағдыр іздері» («Страницы трагических судеб») деп аталатын кітабында. Барақтағы көрші әйелдердің бірі шешесіне өзінің еш жазықсыз қамалғанын айтып шағымданушы еді. «Тергеуші: «Сенің күйеуің тракторист» деп айқайлады, ал ол ешқашан тракторист болған емес, бригадир еді», – дейтін. Байғұс әйел «троцкист» деген сөзді ешқашан естімеген ғой, «троцкист» дегенді «тракторист» деп түсініпті».

«Мұғалімдермен дәл осындай бейресми нағыз достық қарым-қатынасты басқа еш жерден ешуақытта көрген емен. Бірнеше жылдан кейін Ленинградқа оралғанымда кәдімгі мектепке көпке дейін үйрене алмай жүрдім» Михаил Зельцер деп жазады...

...1937-38 жылдары «халық жауы» деген жаланың құрбаны болған аяулы ер-азаматтардың арасында Шахзада Шонанова мен Торғай Сүлейменова ату жазасына кесілген қазақ халқының аяулы арулары еді... Шахзада Оған әлді адамның қызы болғаны пәле болып жабысты.

..Еліміздің ең үлкен оқу орындарының бірі Лев Гумилев атындағы университет. Терең білім іздеген жас ұрпақ осы оқу орнынан білім алғанды қалайды. Алайда білім ордасына берілген ғұламаның анасы, орыс халқының әйгілі ақыны Анна Ахматова да өз өмірінің 17 айын Ленинградтағы түрмеде өткізген. Халық жауы аталып атылған жары Николай Гумилев, сотталған ұлы Лев Гумилев, өзінің «халық жауының әйелі» атанып лагердегі күндері оны сындыра алмады. Осы күндер туралы өзінің «Реквием» «Жаназа» поэмасында ашық көрсетеді...

...«31 мая - День памяти жертв политических репрессий в Казахстане проводится с 1997 года. По справочным данным, в период с 1921 по 1954 годы общее количество осужденных в бывшем Советском Союзе составило 3 миллиона 777 тысяч, из них к высшей мере наказания приговорено 642 тысячи. Казахстан стал местом депортации для миллионов советских граждан. По всей стране на карательную систему тоталитарного режима работало 953 лагеря и поселения. Только за 1937-1938 годы в республике было незаконно осуждено более 100 тысяч человек, и около 25 тысяч из них были расстреляны. Именно в эти годы были расстреляны представители казахстанской элиты - науки, культуры, политики: Турар Рыскулов, Алихан Бокейханов, Беимбет Майлин, Магжан Жумабаев, Ахмет Байтұрсынов, Абдулла Розыбакиев, Магази Масанчи, Ильяс Жансугуров, Левон Мирзоян, Сакен Сейфуллин, Санжар Асфендияров, Халел Досмуханбетов и Жаханша Досмуханбетов.

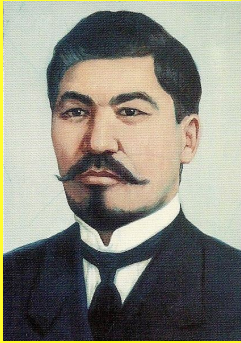
Жестоким репрессиям подвергались целые народы. В разные годы в Казахстан было депортировано 800 тысяч немцев, 102 тысячи поляков, 19 тысяч корейских семей, 507 тысяч представителей народов Северного Кавказа, а также крымские татары, турки, греки, калмыки и многие другие. Особым приказом НКВД осужда-

лись и члены семей репрессированных. Наказание отбывали жены, сестры, матери репрессированных. Для таких женщин были созданы специальные лагеря. В Малиновке находился один из них - печально известный «АЛЖИР», Акмолинский лагерь жен изменников родины. В начале 1938 года на базе 26 трудовых посёлков было открыто Акмолинское женское спецотделение, один из трёх «островов» Архипелага ГУЛАГ, куда свозили тех, кто получил свои сроки заключения как члены семей изменников Родины. Это был лагерь, единственный на всем пространстве бывшего СССР, где во времена репрессий содержалось до 20 тысяч женщин.

Наказание отбывали жены, сестры, матери репрессированных. Для таких женщин были созданы специальные лагеря. В Малиновке находился один из них - печально известный «АЛЖИР», Акмолинский лагерь жен изменников родины. В начале 1938 года на базе 26 трудовых посёлков было открыто Акмолинское женское спецотделение, один из трёх «островов» Архипелага ГУЛАГ, куда свозили тех, кто получил свои сроки заключения как члены семей изменников Родины. Это был лагерь, единственный на всем пространстве бывшего СССР, где во времена репрессий содержалось до 20 тысяч женщин.

«Қатал тағдыр налытса да, «өмір-өзен» мәңгілік ...»

«Әліхан Бөкейханов»:

-Парызың көп Тірілер,
Өмір-күрес, жанталас.
Заман туса бірігер
Басыңды қосалты Алаш.
Қазағымның әр үйін
Қуат беріп қолдаған.
Әли десең-Әлиің,
Хан десеңіз-Хан болам.
Ұлдар туар Ержүрек,
Атар әлі таң-нұрың.
Бөлінсендер бөрі жеп,
Тәлтек болар тағдырың.

«Сәкен Сейфуллин»:

Мен-Сәкенмін!
Сейфолланың баласы,
Жазылмаған жүрегімнің
жарасы.

Мен құдайдың ажалынан
өлгем жоқ,
Мені өлтірген адамдардың
аласы.
Бостандықтың күте-күте әр
таңын,
Енді соның шын азабын
тартамын!
Мені атқан адамдардан
қорықпаймын,
Елін сатқан адамдардан
қорқамын!

«Ахмет Байтұрсынов»:

-Түбім-түрік,
Мен өзім,
Ахметпін-қазақпын.
Болмай қалса керегім,
Отына сал тозақтың.
Белді бекем буған соң,
Бар азапты көрдім мен.
Қазақ болып туған соң,
Қазақ болып өлдім мен!

16 желтоқсан

1991 жылы

Тәуелсіз Қазақстан

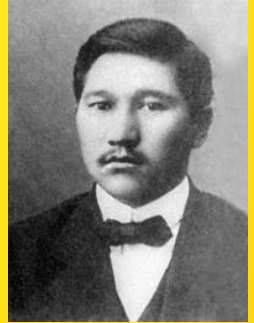
**«Ілияс
Жансүгіров»:**

Ілияспын!
Өлеңге
мұрагермін,
Иесімін мынау
ел, мына
жердің.
Құлагерді
жазып ем
жүрегіммен,
Тағдырына тап келдім құлагердің.
Бітті бәрі!

**«Міржақып
Дулатов»:**

-Жемісі мол
ағаштан,
Ел керегін
алғанша,
Аянбадым
Алаштан,
Жалғыз жаңқам
қалғанша.
Кем-кетігі толды ма,
Болса әлде де керегім.
«Оян, қазақ!»орнына,
«Ойлан, қазақ!»-дер едім!

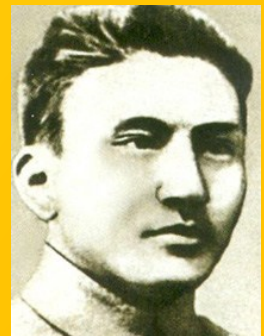
**«Бейімбет
Майлин»:**

Жазам, жазам әлі де
бір тынбаймын,
Қонса-дағы бір күн
бақ, бір күн қайғың.
Амангелді,
Жалбырға жан
бітірген,
Бейімбетпін-
Досымын

Мырқымбайдың.
Тәуелсізсің. Айналдың өркенді
Елге, Қаптап, қаулап гүл өсті
өртеңдер де,
Кеше жаздым мұңымды, бүгін
жаздым,
Мен сендермен біргемін Ертеңде де!

**«Сұлтанбек
Қожанов»:**

Мен Сұлтанмын,
Сұлтанмын,
Өз еліме ұлтанмын.
Әуелден-ақ
білгенмін,
Ататынын бір
таңның.
Көшпей қойды бастан бұлт,
Елге жасап қастандық.
Қайтып келді бәрібір,
Мен аңсаған Бостандық!

«ЧТОБЫ ПОМНИЛИ»

29 мая «Мемориальном музее имени М.Маметовой состоялась встреча участников проекта с молодежью г. Уральска «Историческая память в сердцах молодежи».

Участниками мероприятия были представители молодежных объединений, средств массовой информации, участники международного форума, которые собрались, чтобы почтить память тех, кто стал жертвой политических репрессий, той самой страшной страницы в нашей истории. Гости Музея стали участниками обзорной экскурсии в дом-музей Героини, а затем посетили диорамный зал «Бессмертный подвиг Манишук Маметовой».

В рамках посещения Музея также состоялась церемония возложения корзины из цветов к дому, где проживал Маметов Ахмет Маметович - казахский, общественный и государственный деятель партии «Алаш». У памятника М.Маметовой «Неповторимая Манишук» прошел Торжественный митинг.

На территории музея экспонировались выставки: «Солдатки минувшей войны» - о членах клуба «Фронтовичка»; «Город, вставший из руин и пепла» - об участниках I Международного автопробега «Вахта памяти» г.Ржева; «Өшпейтін даңқ» - об участниках 100-101-ой Национальной стрелковой бригадах.

Много суровых испытаний, жертв, и лишений выпало в XX веке на долю нашей страны. Страшными страницами нашей истории стали политические репрессии. Более того, унижены и уничтожены лучшие из лучших, у которых и в мыслях не было бороться против своего народа. Тысячи инженеров, сотни тысяч замученных, расстрелянных, загубленных партийцев, миллионы крестьян, оказавшиеся жертвами раскулачивания, маршалы и генералы, ученые и поэты, писатели и артисты, которые на самом деле были преданы Родине.

Не обошла эта трагедия и семью Маметовых. В 1938 г. врач Ахмет Маметов был необоснованно репрессирован, как «враг народа». Манишук Маметова сильно переживала арест отца, не зная покоя, ходила, выпрашивала встречи с отцом, писала по инстанциям, доказывая невиновность Ахмета Маметова.

Но, увы, все это было напрасно.

1941 год. Война. Все другие события отодвинулись. У всех людей забота одна - борьба с врагом.

Манишук принимает решение: проявив патриотизм, лично участвуя в защите Отечества, она может спасти своего любимого отца Ахмета от расправы. И почти год она настойчиво добивается у военкомата удовлетворения своей просьбы на фронт и в составе 100-ой Казахской стрелковой бригады она отправляется на защиту Родины.

«Елбасы айтқандай «Сендер – жаңа Қазақстанның алғашқы буынысындар». Қазіргі өзгермелі әлемдегі жаңа жағдайларда алға қойылатын міндет – бабалар тарихынан тағылым ала отырып, табыстарымызды нығайту мен әлемге ықпалымызды арттыру негізінде, қарқынды дамуымызды жалғастыру.

Сондықтан жаңа жаһандық жағдайда елімізді дамыту үшін сіздердің, жас ұрпақтың тарихқа тағылым, өткенге тағзым ете отырып, «Мәңгілік ел» Ұлттық идеясы аясында бірігу қажет деп есептеймін.

Тарихымыздың бастауына үңілсек, түп бабамыз Тоныкөк (абыз) айтқан өсиетте «Түркі жұртының мұраты – Мәңгілік ел» деген қанатты сөз бар. Осынау бір ғана сөйлемге барлығы сыйып тұр. Бабалардың арманы, бүгінгі еліміз бен болашақ ұрпақтың биік мақсаттары, бәрі үндеседі. Қазақстанның ұлттық идеясы – «Мәңгілік ел» осыдан туындаған идея. Өйткені, жаңа Қазақстанның жаңа ұлттық идеясы – елдің тарихы мен болашағын сабақтастыратын мәңгі идея болуы қажет.

Осы орайда бүгінгі «Тарих зердесі жастар жүрегінде» атты акциямыздың маңызы зор. Себебі тарихын құрметтемеген, тарихынан тағылым алмаған халықтың болашағы бұлыңғыр...

.....Біз бабалардың тасқа басқан өсиеттерін іске асырып, «Мәңгілік ел» болуға бет бұрдық. Елбасы Н.Назарбаев айтқандай «Ұлттық идеяны іске асыруға белсене атсалысатын жас ұрпақтың алғашқы легі сендер боласындар!».

Из выступления директора РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК
Калашиковой Н. П. на встрече с молодежью г. Уральска
«Историческая память в сердцах молодежи».

«Тарихтан тағылым—өткенге тағзым»

29 мая 2015 года в Русском Драматическом театре имени А. Островского г. Уральск состоялась премьера музыкальной композиции «Аманат», написанная специально к проекту «Память во имя будущего» профессорско-преподавательским коллективом Казахского национального университета искусств г. Астана. Композиция была исполнена лауреатами международных конкурсов— Назерке Карғабаева и Алтынбек Әбілдә. В Казахском Драматическом театре г. Уральск проведено культурное мероприятие «Қасіретті жылдар жаңғырығы», посвященное памяти жертв политических репрессий. Актеры драмматического театра представили

зрителям тематическую постановку. Артисты областной филармонии им. Г.Курмангалиева представили

АМАНАТ

*Кетіп барам тағдырдың желіменен,
дауылдатқан заманның лебіменен,
Алынбаған кімнің бар кегі менен?
Бауырым, ел аманат енді менен.*

*Елім қалды дәрия сағасында,
мені іздесең айналып табасың ба?
Ел сүйген ер жау болмайды халыққа,
атасың ба жазықсыз, шабасың ба?*

*Тарих саған аманат,
күнім саған аманат,
мұңым саған аманат!
Жерім саған аманат,
көлім саған аманат,
көгім саған аманат!*

*Ата-анам саған аманат,
балам саған аманат,
бабам саған аманат!
Ару саған аманат,
арым саған аманат,
арман саған аманат!*

Сөзі:

Қожақ Жұпар Ақтомпышқызы

Әні:

Әбдінұров Серікжан Құтымбекұлы

«КУРТ – ДРАГОЦЕННЫЙ КАМЕНЬ»

Когда в 1990 году бывшая заключенная Акмолинского лагеря жен «изменников» родины **Гертруда Платайс** приехала в Казахстан, она рассказала сотрудникам музея «АЛЖИР», как впервые увидела местных казахов и как они отнеслись к заключенным женщинам.

Одним зимним утром женщины-узницы несли с озера Жаланащ охапки камышей. Через некоторое время на берегу озера появились старики и дети, которые по команде старших начали бросать в этих женщин камни. Конвоиры начали громко смеяться: мол, видите, вас не только в Москве, вас и здесь, в ауле, не любят.

Оскорбленные женщины думали, ну что же вы, старики, чему своих детей учите?! Но вот одна женщина споткнулась об эти камни, а когда упала рядом с ними, то почувствовала запах молока и сыра. Она взяла кусочек и положила в рот – он показался ей очень вкусным. Она собрала эти камушки и принесла в барак. Там были и заключенные женщины-казашки. Они сказали, что это курт – высушенный на солнце соленый творог.

Воспоминания Гертруды Платайс легли в основу стихотворения «Курт – драгоценный камень». Его автор – преподаватель истории **Раиса Голубева**. Она живет в селе Новоишимка Акмолинской области. Отрывок из ее стихотворения, предоставленный сотрудниками музея «АЛЖИР»:

«Курт – драгоценный камень»

*О, Господи, да это ведь не камень.
От него так пахнет молоком.
И в душе затрепетал надежды пламень,
А в горле встал ком.
Так вот что придумали старики!
Вот за что женщины детьми рисковали!
Они нас от болезни берегли,
Они нас от безверия спасали.
Они поняли, что мы не враги,
А просто несчастные женщины.
И чем смогли – помогли,
Поразив нас своей человечностью.
Я молча поползла по льду,
Собирая драгоценные камни.*

*Теперь я отвратила от них беду,
Спасая их от охраны.
А ночью в холоднейшем бараке,
На оскверненной палачами земле,
Я, немка, молилась мусульманскому богу,
Да ничего не просила себе.
Я просила старикам здоровья,
Женщинам-матерям – счастья.
Особенно я молилась за детей,
Чтобы они не видели несчастья.
Я прошла все круги ада,
Потеряла веру и друзей,
Но одно я знаю,
Что только так и надо воспитывать детей!*

«ШЕРЛІ ШЕЖІРЕ АМАНАТЫ»

30 мая мероприятия Международного Форума в рамках проекта «Память во имя будущего» были продолжены. На Площади Победы в районе Стеллы г. Уральска Международный форум «Шерлі шежіре аманаты» прошла Акция Памяти героям Великой Отечественной войны.

Село Жымпиты Сырымского района стало следующим пунктом в Дорожной карте мира и исторической памяти участников Форума. На пути в с. Жымпиты у Мавзолея Сырым батыра, основоположника степной демократии западного региона, гости почтили память и возложили цветы к Мавзолею Сырыма Датова.

В селе Жымпиты в 1918 г. образовалось Западное отделение правительства Алаш - Орды под руководством Жаһаншы Досмухамедова, Халела Досмухамедова, Даулетше Кусябғалиева, Салыка Омарова которые были подвергнуты сталинским репрессиям и и расстреляны.

♦ В парке «Алаш» прошла акция памяти «Алаш мұратынан «Мәңгілік Ел» белесіне», на которой выступили ученые историки Дос Кошим, Буркит Аяган, аксакалы района, потомки репрессированных. После церемонии возложения цветов, гости почтили память жертв политических репрессий минутой молчания. В парке «Алаш» прошла посадка деревьев участников Форума.

♦ Участники Форума посетили детский центр «Нұр-шуағы» для детей с ограниченными возможностями. В рамках благотворительной акции «АНК: 20 добрых дел» делегаты вручили детям подарки: лечебный бассейн с шариками, детская мебель для центра, мольберты. Свой вклад в благотворительность внес и Клуб женщин «Астана-Байтерек», подарив детскому центру книги, альбомы, мольберты и другие предметы для рисования.

♦ В здании НДП «Нұр-Отан» села Жымпиты Сырымского района прошли социальные консультации: «Здоровье женщины - здоровая Нация» для представительниц Совета матерей и женщин района в рамках социального проекта Женского Клуба «Астана-Байтерек. Также в с. Жымпиты был дан поминаль-

ный Ас памяти жертв депортаций, политических репрессий и ВОВ.

♦ Музее «Алаш» для участников Форума была проведена экскурсия «Өлкетану саяхаты». Делегаты ознакомились с историей здания Музея, а также представили коллекцию мебели XIX века. Гости Музея посетили рабочий кабинет Досмухамедовых, Зал памяти деятелей Алаш, а также кабинет советских следователей.

♦ В доме культуры Сырымского района состоялся тренинг для представителей Совета общественного согласия и молодежи «Уважение. Понимание. Согласие». Основная цель тренинга заключается в формировании у участников понимания толерантности в сфере межэтнических и межконфессиональных отношений. Тренинг состоит из 3 основных модулей.

Модуль 1. Притча «Ладная семья». Притча наглядно показывает, что несмотря на различия и трудности людям все же удастся понимать и принимать друг друга.

Модуль 2. «Что такое толерантность?». В рамках модуля также прошла мини-лекция о понятиях «толерантность» и «интолерантность».

Модуль 3. Выступление групп по их видению с учетом местной практики в решении вопросов межэтнических и внутриэтнических отношений. Цель модуля заключается в развитии навыков толерантности участников на собственном опыте, поддержке доверительных отношений с представителями другого этноса, уважения по отношению к другой культуре, языку, традициям.

В акимате Сырымского района состоялась встреча участников Форума «Қоғамдық келісім және ұрпақтар сабақтастығы» с населением района. Представители РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК в рамках акции «Дар бесценный» передали библиотеке села Жымпиты книги об истории и ключевых проектах Ассамблеи народа Казахстана.

РЕЗОЛЮЦИЯ

**6-го международного форума «Шерлі шежіре аманаты» в рамках проекта
«Тарихтан тағылым – өткенге тағзым» - «Память во имя будущего»,
посвященного Дню памяти жертв политических репрессий и голода**

Мы, участники, международного проекта «Тарихтан тағылым – өткенге тағзым» - «Память во имя будущего», 6-го международного форума «Шерлі шежіре аманаты», посвященного Дню памяти жертв политических репрессий, осознавая свою ответственность перед будущим, исходя из интересов народа и страны, выполняя свой гражданский и патриотический долг, принимаем настоящую резолюцию.

Ассамблея народа Казахстана, Архив Президента Республики Казахстан, акимат Западно-Казахстанской области провели международную научно-практическую конференцию «Мәңгілік Ел как феномен национальной истории и исторической памяти».

Представители общественных и научных кругов, эксперты Казахстана, России, США, Кореи, Чехии и Украины на материалах репрессий 30-50-х гг. XX века обсудили проблемы сохранения исторической памяти, формирования общенационального исторического сознания, поиска объединительных факторов, укрепляющих национальное единство.

Участники конференции представили материалы и исследования на основе архивных данных, большинство из которых впервые вводятся в научный оборот, открывают широкий доступ общественности интеллигенции, к уникальным материалам, на конкретных фактах описывающих драматические страницы истории.

В ходе конференции рассмотрен широкий спектр вопросов, в числе которых развитие национально-освободительного движения в Казахстане и деятельность партии «Алаш» в контексте становления казахской государственности, последствия голода, репрессий и депортаций 1930-33 гг. в Казахстане, а также 70-летие Великой Победы.

Мы пришли к единому мнению, что сохранение исторической памяти, формирование общенационального исторического сознания, имеют неопределимое значение для воспитания патриотизма у будущего поколения, укрепления казахстанской идентичности и создания условий для формирования целостной гражданской общности в стране.

Мы констатируем, что реализация Плана Нации - «100 конкретных шагов», осуществление Пяти институциональных реформ Лидера Нации, Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева, утверждение общенациональной идеи Мәңгілік Ел требуют упорной работы по формированию толерантного исторического сознания, поиска объединительных факторов по принципу «одна страна – одна судьба» во имя общего будущего.

Мы призываем граждан Казахстана, ученых, деятелей науки и культуры, молодежь, институты гражданского общества, средства массовой информации, представителей международного сообщества:

1. Поддержать инициативу Президента Республики Казахстан об учреждении Дня благодарности всех этносов друг другу и казахскому народу.

2. Продолжить изучение и распространение казахстанской модели общественного согласия и национального единства Н.А. Назарбаева на всех научных и общественных площадках в стране и за рубежом;

3. Создать на базе Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова постоянно действующую диалоговую площадку для обсуждения и обмена опытом на евразийском пространстве.

4. В рамках приграничного сотрудничества продолжить работу в сфере учебно-образовательных и академических обменов по вопросам формирования единых подходов к изучению истории, объективного взгляда на общее историческое прошлое.

Мы заявляем о поддержке политики мира и согласия Президента Н.А. Назарбаева и считаем неопределимым его вклад в сохранение исторической памяти, служащей уроком для нынешних и будущих поколений.

*Резолюция обсуждена и принята на
итоговом пленарном заседании конференции
«Мәңгілік Ел» как феномен национальной
истории и исторической памяти».
Западно-Казахстанский государственный*

«РУКОПИСИ НЕ ГОРЯТ»

Холодной зимой 1953 года вагон-клетушка прибыл в Караганду. В числе заключённых, был и Кузедбай Куранов, бывший председатель райисполкома, член партии с 1942 года, осужденный по 58 статье УК прибывших из Кыргызстана. Под лай сторожевых собак и окрики надзирателей заключённый заселился в барак лагеря при шахте Шерубай-Нурунский.

Начались лагерные будни: работа в шахте, переключки, карцеры, унижения.

Работала безперебойная машина КАРЛАГа, основной целью было - убить человеческое.

Прошло два года....

Уже который час Кузедбай пытался отогреться, стараясь занять место у металлической печи-буржуйки, когда к нему подошёл казах в очках и подал кружку с кипятком.

Амантай-профессор – так звали общительного, пожилого на вид казах, который оказался ровесником Кузедбая – 46 лет. Так началась их дружба. Вместе на работу, вместе на переключку, в столовую.

Долгими карагандинскими ночами Кузедбай слушал стихи Амантая. Закрыв глаза, под мерный казахский стих, напоминающий ему кыргызский эпос Манас, он словно переносился в свой родной аул в горах Ала-Тоо, вспоминал родителей, семью и это придавало ему силы.

Смерть Сталина приблизила долгожданную свободу.

С весной пришло известие об освобождении Кузедбая. Огорчало то, что друг Амантай всю зиму тяжело и долго кашлял, пропускал смены в шахте, надзиратель и начальник отряда не скрывали недовольства – им нужна была норма выработки.

Было заметно, что Амантай присматривался к Кузедбаю, расспрашивал о семье, о планах после освобождения и когда Кузедбаю оставался один день до освобождения, он пригласил Кузедбая из барака пройти по зоне.

Сквозь колючую проволоку, глядя в степь, сдерживая слёзы, он поведал Кузедбаю свою историю.

Вырос в ауле, учился, любил стихи, читал на вечерах, сам сочинял, преподавал, навет, приговор, Сибирь, пересылка в КАРЛАГ.

Ждал освобождения, но его статья не попала под амнистию. Он болен и не уверен, доживёт ли до освобождения.

В 50-х годах прошлого века, когда шла борьба против буржуазного национализма, эпос «Кыз Жибек» был признан антинародным, его изъяли из школьных и вузовских учебников.

Амантай достал из под фуфайки блокнот с записями. «Это то, что я тебе читал ночами - эпос «Кыз Жибек» - жемчужина казахского фольклора», перелистывая страницы блокнота дрожащими пальцами объяснил он. «Это писал я в Сибири в лагере».

Амантай попросил Кузедбая вынести из зоны, сохранить рукопись. Взял с него слово, что чтобы не случилось, донести до народа. «Еліме жеткіз». Передавая блокнот Кузедбаю Амантай не смог сдержать слёз.

Историки и литературоведы считают, что есть различные варианты эпоса «Кыз Жибек», которые не имеют существенного различия, автором эпоса является казахский народ, – говорит академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор Сейит Каскабасов. В эпосе прекрасно описаны исторический путь становления казахского народа того времени, его мечты, чаяния и грезы. Эпос имеет огромное значение, где воспевается любовь – главная ценность человечества, - говорит академик.

«РУКОПИСИ НЕ ГОРЯТ»

Кузедбай ночью зашил блокнот в фуфайку.

А наавтра была Свобода!

Переступив порог «зоны», Кузедбай шёл по степной дороге. Впереди долгая дорога домой. Поездом до станции Чу, далее на попутках добрался до Фрунзе.

Вдыхая полной грудью пахнувший цветущей вишней воздух Кузедбай бродил по Фрунзе, когда его окликнули: «Стоять. Документы». Даже привыкший к лагерным «шмонам», Кузедбай облился холодным потом. Больше всего он боялся обыска, во время которого могут найти зашитый блокнот. Но патруль, посмотрев его справку об освобождении, сочувственно пожелал счастливого пути.

После этого случая Кузедбай старался обходить посты, не надеясь на удачу.

Добравшись домой, отдохнув, повидав родственников, Кузедбай устроился на работу в колхоз. Из-за судимости всё равно относились с недоверием, довольствовался работой в поле.

Спрятав блокнот на чердаке он иногда просыпался в холодном поту. Утром лез проверить - на месте ли рукописи.

Освобождаясь, Кузедбай оставлял свой адрес Амантаю, но вестей из Казахстана не было.

В 1971 году, прочтя в газете Советская Киргизия о выходе на экраны фильма «Кыз Жибек», специально поехал в областной центр Ош, в кинотеатр, чтобы посмотреть фильм.

После фильма зрители наблюдали странную картину: весёлые парочки молодых парней и девушек, обсуждая фильм и артистов выходили из кинозала. Для них это было просто кино. А у кинотеатра стоял почтенный аксакал, сжимая калпак в руке и плакал. Это был Кузедбай.

Кузедбай вспоминал Амантая, его несломленный КАРЛАГом дух и принял решение-ехать в Алма Ату и отвезти рукописи.

«Ойлаган ойды зұлым тагдыр жеңеді».

Возраст, болезнь, нахлынувшие воспоминания сделали своё дело. Вернувшись домой, Кузедбай слег, проболел неделю, а потом дети отговорили ехать.

Родственники, дети, внуки, похороны, тои, поминки – обычная жизнь.

Когда В 1995 году Кузедбай слёг с сердцем он позвал домой брата Кадырбека, поведал ему о лагере, Амантае и передал рукопись с наказом исполнить обещание перед Амантаем. Осенью Кузедбая не стало.

В моём рассказе имя Амантай - условно, как звали казаха-профессора мы ещё не установили.

Как море выбрасывает на берег бутылку с запиской потерпевших крушение моряков, так и эта история получила неожиданное продолжение.

Потомки Кузедбая, узнав о том, что наше этнокультурное объединение занимается поисками уже много лет, обратилось к нам с просьбой помочь довести до конца просьбу казаха-профессора, передавшего Кузембаю рукопись в далёком 1953 году.

Сейчас рукопись - (101 страница) находится в Астане, мы ведём журналистский поиск, хотим установить имя автора. К поиску подключились архивисты, учёные-фольклористы, снят документальный фильм, который скоро выйдет на экраны.

Для человека, потерявшего следы близких очень важно увидеть памятник, прочесть поминальную молитву, облегчив душу обращаясь к «аруак».

С 2007 года нами были найдены 11 человек-родственников узников КАРЛАГа и 5 из них посетили Мемориальный комплекс в пос. Спасск Карагандинской области.

Может кому-то это покажется мало, но за каждой цифрой стоят человеческие судьбы. Я вам поведал историю всего лишь о двух узниках КАРЛАГа, чьи судьбы переплелись в этом жизненном водовороте - суровом, порой жестоком, но не сломившим их жизненного духа и наш долг перед будущим склонить головы перед их благородством и мужеством, вспоминать и помнить.

Продолжение следует....

*По материалам председателя
ОО «Этно-культурное объединение Кыргызстан-Астана», член АНК
Исмаилов Ш.А.*

«ТАРИХТАН ТАҒЫЛЫМ – ӨТКЕНГЕ ТАҒЗЫМ»: МАНГИСТАУ

В Мангистауской области состоялся форум, посвященный дню памяти жертв политических репрессии и голода – «Тарихтан тағылым – өткенге тағзым» - «Память во имя будущего»

Форум проводился в рамках проведения Года Ассамблеи народа Казахстана. В Форуме приняли участие заместитель акима Мангистауской области, сотрудники аппарата акима области, секретариат АНК Мангистауской области, сотрудники «Қоғамдық келісім», акимы районов, руководители этнокультурных объединений, 10 потомков жертв политических репрессии, Мангистауский филиал партии «Нур Отан», государственные служащие, представители социальных сфер (образование, медицина, культура, управление внутренней политики, физической культуры и спорта, управление по делам религии), сотрудники АО НК «Морской порт Актау», руководство АО «Мангистаумунайгаз», НМСК «Казмортрансфлот», АО «МАЭК Казатомпром», «Каражанбасмунай», студенты, а также представители СМИ. На форуме также приняли участие представители региональных и республиканских СМИ.

В рамках мероприятия была представлена фотовыставка на тему – «Жизнь в годы репрессии», а также выставка рукоделия организованная членами башкирского этнокультурного объединения «Салават».

Руководитель КГУ «Қоғамдық келісім», Жайылханова Амангуль Абдигалиевна выступила, отметив важность проведения форума в историческом контексте. В рамках масштабного мероприятия участникам форума, которые стали свидетелями политических репрессии были вручены памятные подарки.

Специально для участников, членами НПО «Мейірімді Ақтау» была показана жизнь женщин «АЛЖИР-а». Театральная постановка представлена коллектива областного театра им. Н. Жанторина.

Завершением форума стало выступление члена чечено – ингушского этнокультурного объединения «Вайнах», **Ислама Музаева** с песней «Спасибо степному казаху».

Гости форума посетили монумента Жалау Мынбайулы и приняли участие в церемонии возложения цветов.

В связи с тем, что проведение форума совпало со стартом реализации Плана нации «100 конкретных и сопутствующих пяти реформ Н.Назарбаева, с гостями проведена информационная работа.

МУРАДОВ АХМЕТ СЕЙДАРАХМАНОВИЧ

Родился 20 июля 1951 года в селе Ершовка Узункольского района Костанайской области.

В 1974 году окончил нефтепромышленный факультет Грозненского нефтяного института.

С 1974–1977 гг. - заместитель секретаря, секретарь комитета ВЛКСМ Грозненского нефтяного института, заместитель командира Чечено-Ингушского Республиканского студенческого строительного отряда.

1977–1993 гг. – ПО «Мангышлакнефть» Жетыбайского управления буровых работ: помощник бурильщика, бурильщик, помощник бурового мастера, буровой мастер, инженер-технолог, заместитель начальника, начальник районной инженерно-технологической службы, начальник Кумкольской экспедиции глубокого бурения, заместитель начальника, секретарь парткома Жетыбай-

ского управления буровых работ.

1992 год - заместитель председателя Совета Народное Согласие.

1993 – 1995 гг. – директор Мангышлакского филиала коммерческого центра «Мекке» г. Актау.

1995 – 1997 гг. – руководитель представительства нефтяной компании «Роснефть» г. Алматы.

С 1997 года по н.в. - сопредседатель Ассоциации развития культуры чеченского и ингушского народов «Вайнах», член Совета Ассамблеи народа Казахстана.

С 20 января 2012 года – депутат Мажилиса Парламента Республики Казахстан пятого созыва.

Награжден юбилейными медалями, орденом «Күрмет» и благодарностью Президента РК Н.Назарбаева, дипломом Правительства Российской Федерации, отмечен почетными знаками «За вклад в дело дружбы» МИД Российской Федерации и Парламента Чеченской Республики.

Женат, имеет сына и дочь.

АССОЦИАЦИЯ ЧЕЧЕНЦЕВ И ИНГУШЕЙ КАЗАХСТАНА «ВАЙНАХ»

Историческая справка. Вайнахские этнокультурные центры в Казахстане начали создаваться в конце 80-х годов, и первый из них был создан осенью 1989 г. в г. Алматы. Ассоциация «Вайнах» зарегистрирована 31 марта 1995 г. 19 июня 2013 года перерегистрирована как «Ассоциация чеченцев и ингушей Казахстана «Вайнах». В состав Ассоциации «Вайнах» входят 16 ЭКО чеченцев и ингушей.

Руководители – Первыми руководителями Ассоциации «Вайнах» были избраны профессор, доктор философских наук Яндаров А.Д. и член-корреспондент НАН РК, профессор Оздоев С.М. С января 1997 г. сопредседателями являются Мурадов Ахмет Сейдарахманович – чеченского этноса, Оздоев С.М. – ингушского эт-

носа. **Цель:** укрепление дружбы и доверия между этническими группами Республики Казахстан, через взаимообогащение этнических культур, а так же оказание содействия в реализации других гуманитарных проектов и программ и т.д.

Основные направления деятельности: - развитие чеченского и ингушского культурных центров и освоение чеченского и ингушского культурного наследия, приобщение представителей других этносов к истории, культуре и искусству чеченцев и ингушей через средства массовой информации, театры, развитие художественной самодеятельности и деятельности творческих объединений и клубов; - содействие в организации курсов, воскресных школ по изучению государственного, чеченского и ингушского языков, литературы, истории, культуры, кружков художественной самодеятельности и содействие взаимному обогащению культур этносов; организация и проведение республиканских и международных конференций, форумов, благотворительных акций и других мероприятий для достижения поставленных перед Ассоциацией задач;

Ресурсная база. В областях созданы и функционируют коллективы художественной самодеятельности. Открыты школы по изучению родных языков. Действуют танцевальные коллективы.

Ключевые проекты. В честь 70-летия Первого Президента Республики Казахстана в городе Грозном лицею №1 присвоено имя Н.А. Назарбаева. В поселке Спасск Карагандинской области установлен Памятный знак чеченцам и ингушам – жертвам политических репрессий. Ежегодно проводится собрание с участием старейшин, молодежи, духовных деятелей, с приглашением гостей из Республик Северного Кавказа. Очень интенсивно поддерживаются контакты с международными организациями, аккредитованными в Республике Казахстан: ООН, ОБСЕ, Совет Европы, а также Посольствами в вопросах гуманитарной, правовой поддержки и этнокультурного развития. На постоянной основе поддерживаются связи с руководством Чеченской Республики и Республики Ингушетия. Особое внимание уделяется вопросам формирования гражданской идентичности и казахстанского патриотизма вайнахов Казахстана через изучение языка и культуры казахского народа, а также через школы по изучению родных языков.

Контакты: Адрес: г. Астана, ул. Тәуелсіздік, 57 Дворец Мира и Согласия, оф. 121 (128)

Телефоны: +7 (7172) 744803, E-mail: uzb.astana@mail.ru

К ЕДИНСТВУ ЧЕРЕЗ МИЛОСЕРДИЕ

2015 жылдың 1 маусымында сағ. 11.00-де Астана қаласындағы Ана мен бала ғылыми ұлттық орталығында Балаларды қорғау халықаралық күніне орай, «Қазақстан халқы Ассамблеясының Қоры» қоғамдық қоры, ҚХА Жылының лейкоз, онкология және өзге де ауыр сырқат түрлеріне шалдыққан балаларды қолдау бойынша шаралары аясында «Мейірімділік арқылы бірлікке» қайырымдылық акциясын өткізді.

Шараға ҚР Президенті жанындағы «Қоғамдық келісім» РММ директоры **Наталья Калашникова**, «Бірлік» саяси партиясы

төрағасының орынбасары **Төлеген Қуанышев**, «КМФ» микроқаржылық ұйымы басқарма төрағасының кеңесшісі **Рауза Ибрагимова**, «Қазақстан халқы Ассамблеясының Қоры» қоғамдық қорының директоры **Алмагүл Сәлімбаева**, **Жанна Әубәкірованың** арт-студиясы, поляк этномәдени бірлестігі және «Таң» татар-башқұрт мәдени орталығы» ҚБ шығармашылық ұжымдары қатысты.

Акция аясында балалар ойын кешенімен жабдықталған балалардың ойнау алаңы ашылып, өткір зәрулік байқалған дәрі-дәрмек пен емдік бал, ұйымдастырушылар мен серіктестер тарапынан сый-сияпат тарту етілді. Сондай-ақ, Астана қ. этномәдени бірлестіктердің шығармашылық ұжымдары мен талантты жастары қатысқан концерт ұйымдастырылды.

Бүкіл әлемде 1 — ші маусым Балаларды қорғау күні ретінде аталып өтіп, ескі халықаралық мейрамдардың бірінен саналады.

Оны өткізу жөнінде шешім 1949 жылдың қараша айында Халықаралық демократиялық әйелдер федерациясының арнайы сессиясында қабылданды

Алғашқы халықаралық балаларды қорғау күні 1950 жылы өткізілді БҰҰ аталған бастаманы дер кезінде қолдап, балалардың өмірін, құқығын, денсаулығын қорғауды өз қызметінің басты бағыттарының біріне айналдырды.

Редакционный Совет:

- 1.Калашникова Наталья Павловна—председатель
- 2.Телебаев Газиз Турысбекович
- 3.Самуратова Нуржамал Бегеновна
- 4.Базаров Даурен Ермекович
- 5.Шаяхметов Нурбек Уахапович
- 6.Махпирова Рахиям Нурдуновна

Ответственные редакторы:

- 1.Оразбекова Гульнур Болатхановна
- 2.Смагулов Амангельды Кайратович

Электронная почта:
Kelisim.zharshysy2015@gmail.com

**Материалы журнала сохранены в
авторской редакции**

Используемые источники:

Текстовый и фото материал:

- 2 стр.—интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz, inform.kz;
- 3 стр.—[24kz](http://24kz.kz), inform.kz, bnews.kz, otyrar.kz, zakon.kz , КГУ «Қоғамдық келісім» регионов;
- 4-5 стр. - интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz, inform.kz;
- 6 стр.— интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz, inform.kz, inform.kz;
- 7 стр.- интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz, inform.kz;
- 10 стр.- интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz;
- 11 стр.- parlam.kz, Служба НЭС и Пресс – служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК;
- 12 стр.- Служба НЭС и Пресс – служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК;
- 13 стр.-«Егемен Қазақстан».31.05.2014<http://egemen.kz/2014/05/31/29135>;
- 14 стр.—книга «Ассамблея народа Казахстана: история двух десятилетий» (2015 год);
- 15 стр.—Служба НЭС и Пресс – служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК, www.priru.kz;
- 16 стр.— фото Рафхат Халелов, пресс—служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК;
- 17 - 18 стр. - интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz;
- 19 - 21 стр.- Служба НЭС РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК,, КГУ «Қоғамдық келісім» ЗКО;
- 22 стр. - kk.wikipedia.org, qazaquni.kz, thenews.kz, tarih-beglinka.kz, alash-club.kz;
- 23 стр. – Служба НЭС РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК, www.caravan.kz;
- 24 стр. – Служба НЭС РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК, e-history.kz;
- 25 стр. - Служба НЭС и Пресс – служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК;
- 26 стр. – Интернет портал Ассамблеи народа Казахстана – assembly.kz;
- 27 стр. - Пресс – служба ГУ «Дом дружбы» г. Мангыстау, Служба НЭС РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК;
- 28 - 29 стр. – указано;
- 30 стр. - parlam.kz, справочник о деятельности этнокультурных объединений Казахстана "Менің Қазақстаным";
- 31 стр. - assembly.kz, Пресс-служба РГУ «Қоғамдық келісім» при Президенте РК, bigox.kz.